

Христина Дацишин

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мови засобів масової інформації
Львівського національного університету імені Івана Франка,
chrystia@ukr.net

СПОСОБИ І ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ В МЕДІА-ТЕКСТАХ НА МИСТЕЦЬКУ ТЕМАТИКУ

© Дацишин Христина, 2017

У статті проаналізовано способи і засоби оцінки в публікаціях на мистецьку тематику. Оцінка є тим механізмом, який спрямовує реципієнта за шкалою «добре-погано», значною мірою визначаючи ставлення реципієнта до предметів, явищ і процесів мистецького життя. Оцінка може бути безпосередньою, якщо журналіст самостійно оцінює мистецький твір, або опосередкованою, якщо журналіст використовує відомі факти з життя митця, що позитивно сприйняті у суспільстві, або відтворює вже відому оцінку, здійснену іншими людьми..

Засобами безпосередньої оцінки є слова, позитивне чи негативне оцінне значення яких зафіксоване у мовленні. Наприклад, оцінка «добре» пов'язана зі словами „привабливий”, „чудовий”, „красивий”, „талановитий”, „харизматичний”, „стильний”, „модний”, „ексцентричний”, „творчий”, „барвистий”, „яскравий”, „розумний” тощо; оцінка „погано” – зі словами «ганебний», «неоковирний», «посередній», «дрімучий», «радянський», «застарілий» тощо. Негативна оцінка подана насамперед у прямій мові експертів у певній галузі мистецтва, рідко - в міркуваннях журналістів аналізованих видань. Безпосередня оцінка може базуватися на емоціях журналістів. У цьому випадку позитивна оцінка базується тільки на емоційному сприйнятті, а негативна - на емоціях, які практично завжди підтверджені логічно. Негативна оцінка рідко є категоричною, вона переважно пом'якшується використанням евфемізмів, риторичних питань, дієслів умовного способу, висловів у формі побажань.

Для непрямой оцінки важливі не просто мовні засоби реалізації, а, перш за все, факти, що використані журналістом. Журналіст може передати готову оцінку у своєму тексті на основі визнання українських художників за кордоном, перемоги в конкурсі, офіційного визнання державних органів, громадського визнання, позитивного сприйняття інших людей, емоційних або інтелектуальних реакцій реципієнтів, кількісних характеристик, взаємин з іншими художниками, яких високо цінують у суспільстві.

Особливий тип оцінки заснований на описі особи художника а не його творів. Журналіст публікує інформацію про конкретні аспекти життя митця, які визначили громадську думку щодо нього (про що свідчить суто позитивний текстовий матеріал). Для авторів медіатекстів важливі такі аспекти життя художника: ставлення до творчості, домінування творчості над комерціалізацією, готовність до розвитку і до змін, глибоке розуміння всіх аспектів творчості, тривалий період творчої діяльності, велика творча спадщина, громадянська позиція художника, не пов'язана з креативними рисами особистості, протидія комуністичному режиму в радянський період.

Автор виявив невелику частку негативних оцінок в аналізованих текстах. Значна частка позитивних оцінок є непрямыми, опосередкованими відомими фактами життя і особистими рисами художника. Ці результати дають підстави стверджувати, що українська мистецька журналістика має потенціал для вдосконалення критеріїв оцінки.

Ключові слова: медіа-текст; мистецька журналістика; оцінка; способи оцінки; мовні засоби оцінки.

METHODS AND MEANS OF ASSESSMENT IN MEDIA TEXTS ON ART SUBJECTS

The article analyzes the methods and means of assessment in publications on topics of art. Assessment is considered as a mechanism that directs the recipient within the scale of „good-bad”, largely determining recipient’s attitude towards objects, phenomena and processes of art. Assessment can be direct, if a journalist independently evaluates the work of art, and indirect, if he uses a facts of the artist’s life or the assessment of others.

The means of direct assessment are words, positive or negative evaluative meaning of which is fixed in the speech. For example, „good” is realized in the words „attractive”, „gorgeous”, „beautiful”, „talented”, „charismatic”, „stylish”, „trendy”, „eccentric”, „creative”, „colorful”, „brightly”, „intelligent” etc., „bad” - the words „infamous”, „clumsy”, „mediocre”, „dense”, „Soviet”, „outdated” etc. The negative assessments in the majority are presented as direct speech of experts in a particular field of art, not as a journalist’s speech.

Direct assessment can be based on journalist’s emotions. In this case, the positive assessment based only on a emotional perception, but negative assessment based on emotions which are practically always justified logically. Negative evaluation is rarely categorical, it is mainly mitigated by the use of euphemisms, rhetorical questions, conjunctive verbs, expressions in the form of wishes.

For indirect assessment not just linguistic means of implementation are important, primarily matter are the facts updated by journalist. A journalist can transfer a ready-made assessment in his text based on the recognition of Ukrainian artists abroad, winning the competition, the official recognition of public authorities, public recognition, positive perceptions of others, emotional or intellectual reactions of recipients, quantitative characteristics, relationship with other artists, which are highly appreciated by society.

A special type of assessment based on the description of artist's personality, not his works. The journalist publishes information about specific aspects of the artist's life that have defined perception in public opinion (as evidenced by the test material, positive only). For the authors of media texts such aspects of the artist's life are important: the attitude to creative work, dominance creativity over commercialism, willingness to development and to changes, a deep understanding of all aspects of creativity, long period of creative activity, large artist’s creative heritage, artist’s civil position, not connected with creativity personality traits, opposition to the communist regime in the Soviet period.

The author revealed small proportion of negative assessments in the analyzed texts. A large number of positive assessments are indirect, mediated by known facts of life and personal artist’s traits. These results give grounds to say that the Ukrainian art journalism has the potential to improve evaluation criteria.

Key words: media text; art journalism; assessment; assessment methods; language assessment means.

Постановка проблеми. Останнім часом можемо спостерігати посилення уваги до мистецької тематики в медіа, розрахованих на широке коло читачів. Фахівці шукають сучасні підходи до висвітлення проблем культури [1; 2], рекомендують розрізняти мистецьку критику і мистецьку журналістику [3]. Ключовим у цій дискусії є потреба виробити такий спосіб подачі інформації, щоб вона була цікавою для читача, допомагала йому зорієнтуватися в особливостях культурного процесу, формувала художній смак. Самі будучи елементом культури, медіа водночас виступають посередником між митцем та реципієнтом твору мистецтва. У складній системі медіа-комунікації важливо, щоб журналіст виходив насамперед з інтересів соціуму, а тому завдання публікацій на мистецьку тематику не повинні зводитися до реалізації рекламних функцій.

Аналіз останніх досліджень. Закономірним є відображення у публікації власного, суб’єктивного погляду на мистецький твір, адже “мистецька преса є особливим типом оцінювання і розуміння мистецтва” [4]. Оцінка є тим механізмом, який скеровує реципієнта у межах шкали “добре-погано”, багато в чому визначаючи згодом його ставлення до предметів, явищ і процесів мистецького життя. На думку О. Кузнецової, “від журналіста залежить, чи принесе він лаври митцеві, чи його визнають, прочитають, осмислять” [5, с. 135]. І. Онищенко зазначає, що “оцінка в публіцистиці та журналістиці – явище

комунікативно різнопланове. Оцінна спрямованість публіцистичних виступів та інформаційних повідомлень вимагає широкого використання всіх стильових можливостей мови, створення нових соціально-оцінних засобів” [6, с. 3]

Дослідженню оцінки в сучасних українських публіцистичних текстах присвячені публікації Т. Кузнецової [7], Л. Мяснянкіної [8], І. Онищенко [6], К. Серажим [9], Т. Чепурняк [10], О. Шатілової [11] та ін. Окремих аспектів оцінки з погляду особливостей різних аналітичних жанрів журналістики стосуються праці В. Здоровеги [12] та О. Кузнецової [5]. Оцінка в медіапублікаціях на мистецьку тематику потребує поглибленого дослідження.

Мета статті – виявити способи і засоби оцінювання предметів, особистостей і явищ мистецтва у публіцистичних текстах. Матеріалом аналізу стали 200 публікацій рубрики “Культура” в інтернет-версіях газет “День” (Д.) та “Дзеркало тижня. Україна” (ДТ.UA) за листопад 2016 – березень 2017 року. Слід зауважити, що в публіцистичному тексті автор може як подавати власну оцінку, сформовану внаслідок його особистого досвіду сприйняття твору мистецтва (вважаємо таку оцінку безпосередньою), так і відтворювати вже відому оцінку, яка базується на досвіді інших осіб (вважаємо таку оцінку опосередкованою). Аналіз виявлених оцінок за параметрами “безпосередня/опосередкована”, “позитивна/негативна” дасть змогу з’ясувати, наскільки критично автори публікацій сприймають явища мистецького життя, чи беруть на себе відповідальність за оцінку мистецьких явищ, обґрунтовуючи її логічно й емоційно.

Виклад основного матеріалу. Безпосередня оцінка “добре” реалізується у прикметниках та дієприкметниках “привабливий”, “чудовий”, “прекрасний”, “талановитий”, “харизматичний”, “оригінальний”, “захоплюючий”, “цікавий”, “вражаючий”, “приголомшливий”, “тріумфальний”, “стильний”, “вишуканий”, “неперевершений”, “професійний”, “неповторний”, “фантастичний”, “довершений”, “виразний”, “вишуканий”, “зворушливий”, “дотепний”, “яскравий”, “модний”: *неймовірно привабливі солісти балету, талановиті циркові артисти, оригінальний вокал, захоплюючі характери; фільм цікавий; розгортається вражаюча історія сильного кохання; приголомшливі пейзажі; тріумфальний “київський період” С. Данченка та Б. Ступки; харизматичний маестро; чудові виконавці; чудовий акторський дует; чудові твори українських митців; прекрасний акторський ансамбль; стильна... сценографія; неперевершена, професійна виконавиця танго; щось фантастичне: українська музика з китайськими лейтмотивами; неповторний тембр ліричного баритона; модний художник; творить образи довершеною лінією і виразним силуетом, вишуканими поєднаннями кольорних мас; виразна і зворушлива присвята творчому кредо митця; діалоги дотепні; концерт... став однією з яскравих подій.* Використання прикметників у вищому та найвищому ступенях порівняння подає відносну оцінку: *він один із п’яти режисерів України, не кажу найвпливовіший, а найоригінальніший, найцікавіший* (Д. – 2017. – 3 лют.); *одна з найактивніших і найрезультативніших молодих режисерів України* (ДТ.UA. – 2016. – 17 груд.).

Оцінне значення “добре” виявляється у прислівниках “сучасно”, “свіжо”, “непересічно”, “креативно”, “стильно”, “вишукано”, “яскраво”, “інтелігентно”, “зі смаком”, “бездоганно”, “просто”, “виразно”, “хвацько”, “навальню”, “сміливо”, “блискуче”, “добротню”, “правдиво”, “переконливо”, “майстерно”: *п’єсу креативно прочитав молодий режисер; стильно і вишукано поставив класичну п’єсу; ви яскраво... увірвалися в літературу; все в цей вечір звучало й виглядало дуже інтелігентно, зі смаком; грала бездоганно, просто й виразно; любовна історія звучить хвацько, навальню, сміливо; зіграв блискуче; зразок добротно зробленої комедії; правдиво написати про... життя; переконливо розкриває характер свого персонажа; майстерно користується... художнім інструментарієм.*

В аналізованих текстах набувають позитивного оцінного значення слова “сучасний”, “свіжий”, “несподіваний”, “нестандартний”, “європейський”, “спірний”, “задерикуватий”, “органічний”, “глибокий”, “філософський”, “потужний”, “особливий”, “новий”, “новаторський”, “універсальний”, яким поза контекстом таке значення навластиве: *дуже цікавий поет, несподіваний і водночас нестандартний* (Д. – 2017. – 3 лют.); *диригент – людина... високого європейського рівня* (Д. – 2017. – 2 берез.); *Виставка – спірна, задерикувата* (ДТ.UA. – 2017. – 11 лютого); *Органічним є музичне рішення вистави* (Д. – 2017. – 8 лют.); *дуже глибока і філософська вистава* (Д. – 2017. – 3 лют.); *Це дійсно потужний проект* (Д. – 2017. – 3 лют.); *він – особлива*

постать на українському театральному кону (ДТ.УА. – 2017. – 28 січ.); вирізняється своїм **особливим** творчим почерком, настроєм, ритмом, колористикою (Д. – 2017. – 1 лют.); нинішня кийвська прем'єра... – це зовсім **нова** версія. (Д. – 2017. – 22 лют.); твори... відкривають **нову** сторінку в музичній Шевченкіані (Д. – 2017. – 3 лют.); автор концептуальних музичних проєктів, які створюють **нову** реальність (Д. – 2017. – 3 лют.); це **новий** формат музичної класики (ДТ.УА – 2017. – 25 лют.); створили **новаторську** виставу (Д. – 2017. – 3 лют.); належить... до плеяди **універсальних** митців, які... засвідчували натхненну життєву та самобутню “тональність” самовираження (Д. – 2017. – 2 берез.); **свіжа, сучасна** вистава (Д. – 2017. – 15 лют.). Для позитивної оцінки використано прислівники “вперше”, “особисто”: **вистава... відзначається тим, що вперше... режисер виводить на перший план дитину** (Д. – 2017. – 3 лют.); автор **особисто** представив фільм (Д. – 2017. – 1 лют.).

Позитивна оцінність з'являється у словах, які в мовленні сприймаються негативно; про зміну оцінності на протилежну переважно зазначено в самому тексті: **Театр мусить бути... у доброму сенсі – провокаційним** (Д. – 2017. – 27 січ.); **Це, певною мірою, провокативний (у доброму розумінні) літературно-інтелектуальний проєкт** (ДТ.УА. – 2016. – 3 груд.); **масштабні й по-хорошому нахабні творчі проєкти** (Д. – 2017. – 24 січ.); **музична трагікомедія, розіграна пристрасно та скажено** (ДТ.УА. – 2017. – 11 лют.).

Оцінне значення “погано” реалізується у словах “ганебний”, “неоковирний”, “посередній”, “дрімучий”, “радянський”, “застарілий”, “аматорський”, “байдужість” насамперед у прямій мові експертів, рідше – в міркуваннях журналістів аналізованих видань: **переклад просто ганебний.** (М. Слабошпицький, Д. – 2017. – 3 лют.); **Її [людини-перекладача. – Х.Д.] неоковирна робота** (М. Слабошпицький, Д. – 2017. – 3 лют.); **живопис дуже посередній** (О. Петрова, Д. – 2017. – 3 лют.); **дрімуча радянська поховальна пластика** (О. Петрова, Д. – 2017. – 3 лют.); **співає в стилі радянської патріотичної пісні 60-х років минулого століття** (М. Черкашина-Губаренко, Д. – 2017. – 3 лют.); **Мені здається, що це настільки застаріле...** (О. Петрова, Д. – 2017. – 3 лют.); **аматорського рівня співак** (М. Черкашина-Губаренко, Д. – 2017. – 3 лют.); **Вони проходили “повз”, як проходять на вокзалі. Так і не зустрівшись зі своїми героями... Концентрат непотривоженої акторської байдужості** (О. Вергеліс, ДТ.УА – 2016. – 26 лист.).

Негативного значення набувають слова та словосполучення “мелодраматичний”, “наївна”, “не цілком вмотивований”, “оперетково”, “полегшено”, “візуальна красивість”, “спортсмени”: **мелодраматичний, телесеріального ґатунку, обертон** (Д. – 2017. – 7 берез.); **Сцена цікава в задумі, але децю наївна й не цілком вмотивована** (Д. – 2017. – 21 лют.); **роман виглядає надто полегшено, оперетково** (Д. – 2017. – 7 берез.); **картинка, візуальна красивість якої зашкалює** (Д. – 2017. – 7 берез.); **Зараз у світі – засилля “спортсменів” у мистецтві. Йдеться про тих, хто “швидше, вище, сильніше”, як в олімпійському девізі. У них усе звучить якісно, але дуже часто немає чогось найголовнішого. Ти послухав, подумав: “Ну, класно зіграв”, – і тут же забув, бо таких технарів нині багато... Потрібна душа, її не вистачає** (Б. Півненко, Д. – 2017. – 2 лют.).

Деякі слова, зокрема “унікальний”, “експеримент”, “молодий”, можуть бути носіями позитивної чи негативної оцінки залежно від контексту: **певне достоїнство мого фільму в тому, що в ньому немає нічого унікального. Чи, інакшими словами, унікальність його в тому, що він розповідає типову, всім зрозумілу історію** (Д. – 2017. – 1 лют.); **Пошуки М.Малишка... є унікальними за своїм духовним притяганням** (ДТ.УА. – 2017. – 18 лют.); **Поетична творчість... далека від експериментаторства і шукацтва. Це просто лірика – вірші-сповіді суб'єкта лірики** (Д. – 2017. – 15 лют.); **Вистава – творчий експеримент і виклик для молодих артистів** (Д. – 2017. – 15 лют.); **один із найпомітніших режисерів покоління 30-річних, яких уже якось незручно таврувати визначенням “молоді”** (Д. – 2017. – 23 лют.); **молода режисерка...запросила... чудових акторів** (ДТ.УА – 2017. – 4 лют.).

Безпосередня позитивна оцінка може базуватися на протиставленні із загальноприйнятими уявленнями чи на антитезі, засобами її вираження можуть бути метафори та порівняння: **У цьому сенсі “Місячне сяйво” – кіно завідомо “непродюсерське” (якщо під цим розуміти багатомільйонні бюджети, масовані рекламні кампанії, калькуляцію касових зборів), а відверто фестивалльне, авторське, бідне, а місцями – й неохайне кіно. У благородному смислі, воно – “замурзане”. Але це тільки на перший погляд. Картина... судячи з усього, – теж досить жорсткий авторський розрахунок: постріл, який влучає в ціль** (ДТ.УА – 2017. – 4 лют.); **крик, що звучатиме у розв'язці, Марина подає з таким внутрішнім надриком, наче її справді штовхають живою. Це не крик**

силою голосу. Це крик силою таланту (ДТ.УА – 2017. – 18 лют.). концерт являв собою немовби *сйиво* звуків (Д. – 2017. – 3 лют.); *шість різних історій, ... виявилися різними фарбами, з яких вдалося створити цілісне і яскраве полотно* (ДТ.УА. – 2017. – 18 лют.); *слова і мелодія лягали на її голос, як зерно в добре підготовлений ґрунт*” (Д. – 2017. – 3 лют.).

Безпосередня оцінка може впливати із пережитих автором публікації емоцій. Іменники виражають оцінку як сталу характеристику, підкреслюючи емоційне сприйняття предмета мистецтва чи особи митця: *Мені здавалось, що після Григора Тютюнника, або, скажімо, після Миколи Рябчука, з реалізму не можна видушити вже нічого... І раптом – це диво* (Д. – 2017. – 3 лют.); *два композитори однієї проби шляхетності* (Д. – 2017. – 3 лют.); *поет завтрашнього, післязавтрашнього дня, який ще мусить привчити читача до себе* (Д. – 2017. – 3 лют.). Оцінка “добре” переважно базується на самій констатації емоційного сприйняття, а для оцінки “погано” негативні емоції майже завжди мають логічне обґрунтування. *вона лишила після себе чимало художніх творів, які хапають за душу* (Д. – 2017. – 15 лют.); *дивовижне відчуття, читацьке потрясіння у мене виникло, коли прочитав збірку новел* (М.Слабошпицький, Д. – 2017. – 3 лют.); *сценічне рішення, яке мене приголомшило* (Д. – 2017. – 3 лют.); *заспівала, хор підхопив – і у мене мурашки поповзли по спині, волосся на голові дибки стало!* (Д. – 2017. – 3 лют.); *тактика підкладання мін під тіла загиблих давно відома і в багатьох не викликає навіть подиву. Але коли щоголю раптом починає котитися сльоза, розумієш, що це “те саме”* (ДТ.УА. – 2016. – 17 груд.); її [людини-перекладача. – Х.Д.] *неоковирна робота... отруїла моє сприйняття роману* (М. Слабошпицький, Д. – 2017. – 3 лют.); *надто спрощена картина історії мене особисто шокує* (Д. – 2017. – 7 берез.); *Почато... і сам по собі виводить з рівноваги: українське село і українські селяни показані у суто пейзажному, ідилічному дусі – красиво, по-музейному облямовано... Відтак стерильний простір, у якому відсутні ознаки якогось живого побуту* (Д. – 2017. – 7 берез.).

Для пом'якшення негативної оцінки автори медіатекстів

– уникають лексем із чітко вираженим негативним значенням, використовують евфемізми: *режисер дійсно опрацював чимало матеріалу – але зробив, по суті, публіцистичну програму зі зниклою малою кінематографічною цінністю* (Д. – 2017. – 11 лют.); *еволюція письма... у... сюжетах... часом постає дискусійною* (ДТ.УА. – 2016. – 3 грудня)

– використовують дієслова в умовному способі, що надає текстові додаткового відтінку ірреальності, бажальності: *результат був би набагато переконливішим, якби за ним ще стояла кінематографічна якість* (Д. – 2017. – 11 лют.); *знехтували одним із важливих і, як з'ясувалося, мстивих правил: будь-який експеримент обов'язково потребує якогось надзавдання... Звісно, надзавдання теоретично потребує і надзусиль, передусім тривалого часу на реалізацію. Якби творці спектаклю діяли за правилами, такого “Афродизіаку” точно б не було* (Д. – 2017. – 24 січ.).

– Будують оцінку у формі риторичних запитань: *Однак, попри всі його чесноти, напосідає сумнів: чи так необхідно було заходити на територію цирку, наперед знаючи про її граничну ворожість для драматичного театру?* (Д. – 2017. – 24 січ.).

– Використовують метафори: *Цей двобій двох кардинально різних мистецтв триває з перемінним успіхом, із кожною хвилиною все більше й більше виснажуючи театр і чим далі сильніше підкреслюючи всю складність існування за законами цирку* (Д. – 2017. – 24 січ.); *Сценарій непоганий, але кульгають діалоги, якщо говорити професійно* (Д. – 2017. – 7 берез.).

– Будують оцінку на порівнянні: *Вибране автором природне тло інколи буває виразнішим за акторську гру* (ДТ.УА. – 2017. – 18 лют.); *Публіка не побачила того колективу, який починав свій шлях наприкінці 1990-х, – непередбачуваного, екстравагантного, по-доброму божевільного, відверто андеграундного* (ДТ.УА. – 2016. – 10 груд.).

Негативна оцінка може бути обґрунтована браком досвіду митця у новій сфері діяльності: *Людина, яка його [переклад. – Х.Д.] здійснила, до того п'ятнадцять років працювала у Кривому Розі на телебаченні, а потім раптово вирішила стати і редактором, і перекладачем* (М. Слабошпицький, Д. – 2017. – 3 лют.); *Кінематографічна мова і рекламна – часто діаметрально протилежні. У нас багато людей заробляли рекламою, музичним відео. І вони свої звички переносять у велике кіно* (ДТ.УА. – 2017. – 18 лют.) ...тривалий час працював на українському ТБ. *І востаннє (до закарпатського “Гамлета”) мав тісний контакт зі сценічним мистецтвом років 20 тому. Термін серйозний і поважний, щоб, повернувшись, як той Гамлет, на*

колишні рідні терени, **відчутти себе там (як би це м'якше сформулювати) трохи стороннім, трохи "іноземцем"** (ДТ.УА. – 2016. – 26 лист.).

Для опосередкованої оцінки важливими є насамперед ті факти, які актуалізує журналіст. Автор публікації може переносити готову оцінку у власний текст, базуючись на

1. визнанні українського митця за кордоном: **український колектив, який уже підкорив не лише серця українців, а й глядачів Європи** (Д. – 2017. – 14 лют.); **цю тендітну жінку і харизматичного маестро високо цінують... у Німеччині, Австрії, на неї з нетерпінням чекають у театрах Японії, Швеції, Іспанії...** (Д. – 2017. – 9 лют.); **колектив з величезним успіхом гастролює не лише в нашій країні, а й за кордоном** (Д. – 2017. – 1 лют.); **Майстерність та артистизм музиканта давно визнані на міжнародному рівні** (Д. – 2017. – 2 берез.); **світова музична преса саме українку визнає на сьогодні найкращою Аїдою** (ДТ.УА – 2017. – 25 лют.); **ставлення до цього українського художника на Заході відповідне, трепетне** (ДТ.УА – 2017. – 18 лют.); **композиціями цього українського музиканта хочеться хизуватися навіть перед "закордонними" друзями** (ДТ.УА – 2016. – 17 груд.).

2. факті перемоги на конкурсі чи фестивалі: **картина ... отримала приз... як найкращий український фільм** (Д. – 2017. – 21 лют.); **художній фільм, який став одним із переможців... конкурсного відбору кінопроектів** (Д. – 2017. – 9 лют.); **твір... вже встиг потрапити в рейтинги** (Д. – 2017. – 26 січ.).

3. офіційному визнанні органів державної влади: **мистецькі проекти співака... рекомендовані Міністерством освіти України "для використання у загальноосвітніх навчальних закладах"** (Д. – 2017. – 7 лют.).

4. визнанні громадськості: **наша гордість і зірка, яка належить до трійки найкращих жінок-диригентів світу!** (Д. – 2017. – 9 лют.); **її твори... отримали захопливі і позитивні відгуки від громадськості...** (Д. – 2017. – 3 лют.); **анімаційний серіал... "має пізнавальний розголос і принципову позитивну оцінку громадськості** (Д. – 2017. – 3 лют.); **один із глядацьких хітів** (Д. – 2017. – 26 січ.).

5. позитивному сприйнятті інших осіб: **виставу тепло сприйняли колишні бійці АТО...** (Д. – 2017. – 17 лют.); **одна бабуся подякувала за українську пісню на Донбасі** (Д. – 2017. – 7 лют.); **його пости в соцмережах активно лайкають такі принципові люди** (ДТ.УА – 2016. – 12 лист.).

6. емоційній реакції реципієнтів: **задоволення... публіка, поза сумнівом, отримала** (Д. – 2017. – 15 лют.); **пісня... без перебільшення, викликала потрясіння. Пам'ятаю, під час концертів хор, бувало, зупинявся, тому що голоси у виконавців спазмувало від схвиленої реакції залу** (Д. – 2017. – 3 лют.); **зал має підскочити, як було сьогодні... люди у філармонії встали. Це означає – їм сподобалося** (Б. Півненко, Д. – 2017. – 2 лют.); **публіка, яка не знає української, із захватом слухає і розуміє, відчуває... дівчатам аплодують дуже сильні конкуренти з інших країн... в очах слухачів блищать сльози** (Д. – 2017. – 20 січ.); **я мала змогу спостерігати, в якому емоційно збудженому стані глядачі залишають... театр** (ДТ.УА – 2017. – 18 лют.); **глядач, не розуміючи мови, під час деяких пісень навіть плакав** (ДТ.УА – 2017. – 11 лют.); **образ диктатора викликав майже фізичну ненависть у глядачів. Прекрасний режисерський хід.** (Д. – 2017. – 21 лют.).

7. інтелектуальній реакції реципієнта: **Вистава примушує замислитись про те, що таке обов'язок?** (Д. – 2017. – 15 лют.); **глядачі немов зазирають за лаштунки людської душі і, роздумуючи над долею сценічних героїв, самі замислюються, а чи так я живу...** (Д. – 2017. – 25 січ.).

8. кількісних характеристиках: **платівку прослухали майже 2 млн разів** (Д. – 2017. – 16 лют.); **відеокліпи з альбому переглянули понад 8 млн разів в YouTube** (Д. – 2017. – 16 лют.); **виступав із 73 оркестрами багатьох країн світу** (Д. – 2017. – 3 лют.); **ми таки показали [фільм. – Х.Д.]... у залі на 1500 місць із майже анилагом** (Д. – 2017. – 1 лют.); **сама кількість людей, які приклали руку до "Афродизіаку", багато про що говорить** (Д. – 2017. – 24 січ.); **анімаційний фільм... продовжує тішити у міжнародному прокаті: хороші збори в Польщі, Туреччині (близько 7 млн дол. тільки за перший вікенд)** (ДТ.УА – 2017. – 18 лют.).

9. вказівці на зв'язок з іншими митцями, щодо яких сформована позитивна громадська думка: **продюсером альбому... став Святослав Вакарчук** (Д. – 2017. – 16 лют.); **продовжувач традицій легендарних майстрів – Шаляпіна та Гмирі** (Д. – 2017. – 7 лют.); **поет калібру тієї генерації літераторів, до якої належить Василь Герасим'юк, покійний Ігор Римарук...** (М. Слабошпицький, Д. – 2017. – 3 лют.); **сцена "намолена" корифеями...** (Д. – 2017. – 1 лют.);

нині цей виконавець **виступає на одній сцені з першими світовими зірками** (ДТ.УА – 2017. – 25 лют.).

Особливий тип оцінки закладений у фрагментах тексту, які характеризують особу, а не творчу майстерність. Автор публікації оприлюднює інформацію про окремі аспекти життя митця, до яких у суспільстві вже сформувався визначене (як свідчить аналізований матеріал, тільки позитивне) сприйняття. Для авторів медіа текстів важливими є

1. ставлення до творчої праці: *студенти вокального факультету... узялися до справи з великим завзяттям. “Вони працювали несамовито, їх навіть треба було зупиняти, а останній місяць студенти взагалі майже не полишали сцену”... І результат вийшов вельми позитивним* (Д. – 2017. – 15 лют.); *вистава народилася завдяки всій нашій творчій команді, яка працювала піднесено* (Д. – 2017. – 17 лют.); *з великим ентузіазмом репетирують* (Д. – 2017. – 16 лют.); *працювалося із задоволенням – “з якимось фантастичним бажанням... Репетиції перебігали дивовижно – актриси також працювали натхненно* (Д. – 2017. – 3 лют.); *була захопленою студенткою, дуже багато працювала* (ДТ.УА– 2017. – 25 лют.). *Цій колосальній за обсягом праці передували ґрунтовна теоретична підготовка..., створення низки експериментальних живописних полотен менших форматів* (ДТ.УА – 2017. – 18 лют.); *постановка... дає відчуття, що і сценічний простір любить Ігоря, і сам Ігор любить сцену (і те, що довкола неї).* (ДТ.УА – 2016. – 17 груд.).

2. домінування творчості над меркантильністю: *його цікавлять зовсім не міфічні аукціонні “мільйони”, його цікавить сам процес творчості* (ДТ.УА– 2017. – 18 лют.).

3. готовність до розвитку і до змін: *колектив постійно розвивається, змінюється відповідно до потреб часу* (Д. – 2017. – 1 лют.); *наш театр нагадує мені ящірку, яку спіймали за хвіст, а їй дуже боляче його відкинути, але коли вона позбудеться свого хвоста, в неї відросте новий – довший і гарніший!* (ДТ.УА – 2017. – 4 лют.); *твердо й наполегливо шукав свої шляхи, вдосконалюючи свою мистецьку мову, експериментуючи з найрізноманітнішими можливостями зіставлення форми та символіки кольору, просторових рішень* (ДТ.УА – 2017. – 4 лют.).

4. глибоке розуміння митцем усіх аспектів творчості: *скульптури ... створені з глибинним усвідомленням метафізичних властивостей і фактури матеріалу* (ДТ.УА – 2017. – 18 лют.); *людина енциклопедичних знань і широкої європейської освіти, глибокий філософ і мислитель, – своєю творчістю... уособлює час перетинання століть* (ДТ.УА– 2017. – 4 лют.).

5. тривалий період творчої діяльності: *Малює та пише олією з дитинства.* (Д. – 2017. – 4 лют.); *упродовж 60 років, а саме стільки він перебуває у творчому процесі... жодного разу не схибив* (Д. – 2017. – 3 лют.); *упродовж майже 40 років створив понад 30 фотосерій і опублікував більше 20 фотокниг* (Д. – 2017. – 30 січ.); *. її перша персональна виставка відбулася вже у студентські роки* (ДТ.УА – 2017. – 25 лют.); *виставка ... є результатом тривалої роботи майстра* (ДТ.УА– 2017. – 18 лют.).

6. великий творчий доробок: *Людина, яка переклала багато античних авторів, подарувала нам просто цілу бібліотеку... А ще він пише поезію і прозу.* (І.Рябчій, Д. – 2017. – 3 лют.).

7. громадянська позиція митця, риси його характеру, які не мають безпосереднього стосунку до творчої майстерності: *із перших днів стояв за велінням серця на Майдані під час Революції Гідності і співав там для людей... практично щомісяця їздить із концертами у зону АТО, підтримуючи дух наших бійців* (Д. – 2017. – 7 лют.); *колектив театру їздить містами, показує виставу і збирає кошти, щоб потім їх передати в центри реабілітації хворих дітей...* (Д. – 2017. – 3 лют.); *ще не були розібрані барикади... виконав концерт-реквієм пам'яті героїв Небесної Сотні... грав... під час жалобної церемонії, присвяченої 75-м роковинам трагедії в Бабиному Яру. Це не просто фрагменти біографії, а вчинки, що визначають масштаб особистості* (Д. – 2017. – 3 лют.); *автор багатьох пісень... Людина величезної душі, таланту і справжній патріот* (Д. – 2017. – 19 січ.); *вона ніколи нікого не обмовляла. Жила по совісті. Не бігала в ЦК, ні на кого не скаржилася, не чинила підлот* (ДТ.УА – 2017. – 25 лют.).

8. політична незаангажованість в радянські часи, несприйняття комуністичної ідеології: *Уявіть собі, перша книжка... нічого не мала про провідну роль партії, перемоги радянської влади й ударників праці* (Д. – 2017. – 26 січ.); *Кричевський жив в Ірпені у становищі ізгоя. І мама[Т.Яблонська] була однією з небагатьох, хто не боявся до нього їздити* (ДТ.УА – 2017. –

25 лют.); *“Як Тетяна Нилівна сприйняла розпад Радянського Союзу?” “Плакала від щастя”* (ДТ.УА – 2017. – 25 лют.); *У той складний період, коли його роботи перебували в епіцентрі офіційної критики... не прогинався під вимоги часу* (ДТ.УА – 2017. – 4 лют.); узагальнююче *“Ми” вільнодумної інтелігенції у книжці репрезентує тих, хто взяв на себе історичну місію опору стандартам закоркованого суспільства часу пізнього соціалізму* (ДТ.УА – 2017. – 21 січ.).

У текстах інтерв'ю може виявлятися прагнення деяких експертів уникнути прямої відповіді на конкретні питання, що стосуються оцінки твору мистецтва. Зокрема, для цього використовують перенесення оцінку з твору на особу митця: *“Не так давно великий резонанс викликала скульптура одесита Олександра Мілова “Любов”: величезна чуттєва конструкція серед американської пустелі. Як ви її оцінюєте?” “Я вражений цією людиною”* (ДТ.УА – 2017. – 18 лют.).

Оцінка може бути свідомо не запропонована в тексті публікації, автори запрошують читачів самостійно сформувати думку про твір мистецтва: *нас дивує, що його твори не аналізують мистецтвознавці і культурологи... Ми пропонуємо всім прийти і самим зробити висновки* (Д. – 2017. – 9 лют.); *критики є. Але інколи складається враження, що бояться або не хочуть про все говорити... А, навпаки, потрібно критикувати і порівнювати. Це, безумовно, має бути аргументовано і виправдано.* (ДТ.УА – 2017. – 4 лют.).

Висновки. Отже, оцінка в публікаціях на мистецьку тематику може бути безпосередньою та опосередкованою. Автори медіа-текстів подають власну оцінку творів мистецтва і майстерності митців, однак часто для оцінювання важливим стає досвід інших людей, відомі факти, що позитивно сприймаються у суспільстві. В аналізованих текстах переважає позитивна оцінка, негативну журналісти прагнуть пом'якшити, використовуючи для цього евфемізми, умовний спосіб дієслова, побудову речень у формі побажань, порад тощо. Авторами відвертої, категоричної негативної оцінки переважно є загальноновизнані експерти в певній галузі мистецтва; така оцінка завжди містить розлоге логічне обґрунтування. Значна частка опосередкованих оцінок свідчить про потенціал української журналістики у вдосконаленні критеріїв та форм самостійного оцінювання процесів та явищ мистецтва.

1. Як писати про культуру / укл. В. Балдинюк, А. Погрібна. – К.: АДЕФ-Україна, 2015. – 236 с.
2. Культура і медіа: вийти з зачарованого кола. – Режим доступу: http://lb.ua/culture/2015/06/25/309324_kultura_i_media_viyti_z.html.
3. Нестерович Є. Як, що і для кого писати про культуру. – Режим доступу: <http://medialab.online/news/yak-shho-i-dlya-kogo-py-saty-pro-kul-turu>.
4. Іванова О. А. Преса про літературу: номінація, дефініція, методологія. – Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2370>.
5. Кузнецова О. Д. Аналітичні жанри і методи преси : посібник / О. Д. Кузнецова. – Л.: ПАІС, 2013. – 196 с.
6. Онищенко І. В. Категорія оцінки і засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / І. В. Онищенко. – Дніпропетровськ, 2004. – 22 с.
7. Кузнецова Т. Оцінність як соціокультурна ознака журналістського тексту. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1530/43/>.
8. М'яснянкіна Л. І. Оцінність як лігвістична категорія й особливості її прояву у рекламному тексті / Л. І. М'яснянкіна // Теле- та радіожурналістика. – 2009. – Вип. 8. – С. 155–160.
9. Серажим К. С. Оцінна лексика у політичному дискурсі. – Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1028>.
10. Чепурняк Т. О. Жанрова специфіка театральних рецензій (за матеріалами видання “Кіно-театр”) / Т. О. Чепурняк // Соціальні комунікації: теорія і практика : наук. журн. – Т. 3. – К., 2016. – С. 20–34.
11. Шатілова О. С. Оцінність як інтенційна категорія публіцистичного тексту / О. С. Шатілова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Сер.: Філологія. – 2016. – № 20. – т. 1. – С. 48–50.
12. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості / В. Й. Здоровега. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.

REFERENCES

1. Yak pysaty pro kul'turu [How to write about culture] / uкл. V. Baldynyuk, A. Pohribna, K.: ADEF-Ukrayina, 2015. 236 p.
2. Kul'tura i media: vyty z zacharovanoho kola [Culture and media: get out of the vicious circle]. Available at: http://lb.ua/culture/2015/06/25/309324_kultura_i_media_viyti_z.html (accessed 25.01.2017).
3. Nesterovych Ye. Yak, shcho i dlya koho pysaty pro kul'turu [How, what and for whom write about culture]. Available at: <http://medialab.online/news/yak-shho-i-dlya-kogo-py-saty-pro-kul-turu> (accessed 02.02.2017).
4. Ivanova O.A. Presa pro literaturu: nominatsiya, definitsiya, metodolohiya [Press about the literature: nomination, definition, methodology]. Available at: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2370> (accessed

12.01.2017). 5. Kuznetsova O. D. *Analitichni zhanry i metody presy [Analytical genres and methods of press]*. L'viv : PAIS, 2013. 196 p. 6. Onyshchenko I. V. *Katehoriya otsinky i zasoby yiyi vyrazhennya v publitsystychnykh ta informatsiynykh tekstakh. avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 [Category of assessment and means of its expression in the publicistic and informational texts]*. Dnipropetrovs'k, 2004. 22 p. 7. Kuznetsova T. *Otsinnist' yak sotsiokul'turna oznaka zhurnalist-s'koho tekstu [Assessment as socio-cultural feature of journalistic texts]*. Available at: <http://vuzlib.com/content/view/1530/43/> (accessed 12.02.2017). 8. M'iasnyankina L. I. *Otsinnist' yak lihvistychna katehoriya y osoblyvosti yiyi proyavu u reklamnomu teksti [Assessment as a linguistic category and specifics of its manifestation in the advertising text]*. *Tele- ta radiozhurnalistyka*, 2009, No 8. – pp. 155–160. 9. Serazhym K. S. *Osinna leksyka u politychnomu dyskursi [Assessment vocabulary in the political discourse]*. Available at: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1028> (accessed 12.02.2017). 10. Chepurnyak T. O. *Zhanrova spetsyfika teatral'nykh retsenziy (za materialamy vydannya "Kino– teatr") [Genre specifics of theater reviews (based on the publication of "Movie – Theater")]*. *Sotsial'ni komunikatsiyi: teoriya i praktyka*. 2016, V. 3, pp. 20–34. 11. Shatilova O. S. *Otsinnist' yak intentsiyna katehoriya publitsystychnoho tekstu [Assessment as intentional category of the publicistic text]*. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, Ser. Filolohiya*, 2016, No 20, Vol. 1. pp. 48–50. 11. Zdoroveha V. *Teoriya i metodyka zhurnalist-s'koyi tvorchosti [Theory and methods of journalistic creative work]*. L'viv : PAIS, 2004, 268 p.